

Különlenyomat a Közigazgatástudomány 1941. IV. évf. 5. számából.

Közigazgatási tanulmányút a föld körül.

1939. tavaszán értesültem, hogy amerikai cseré ösztöndíjat kaptam közigazgatási tanulmányokra. Miután a szükséges előkészületeket megtettem és a különböző engedélyeket beszereztem, augusztus 23-án indultam el Budapestről. A közbejött külpolitikai zavarok miatt azonban Triestből, sőt az Italia Line Saturnia nevű hajójának fedélzetéről kénytelen voltam visszafordulni. Ezután tavaly tavasszal újra kezdtem az előkészületeket. Ismét végig jártam az illetékes hivatalokat és miután a belügyminiszter, kultuszminiszter, honvédelmi miniszter, polgármester, rendőrség, ösztöndíjtanács, Nemzeti Bank és amerikai követség engedélyeit megkaptam, április 5-án ismét neki vágtam az útnak. Ezúttal szerencsésebb voltam és 1940. évi április 18-án zavartalan utazás után a Saturnia fedélzetén megérkeztem New-Yorkba.

Itt mindenekelőtt tanulmányaim előkészítéséhez fogtam hozzá. Tervem az volt, hogy három-négy hónapot New-York város közigazgatásának tanulmányozására fordítok, ősszel pedig a Harvard egyetemre iratkozom.

Először a new-yorki Institut of International Education-nél jelentkeztem. Ez az intézmény intézte ugyanis Amerikában az ösztöndíj-ügyemet. Itt dr. Fischertől, az intézet igazgatójától ajánló levelet kaptam Mr. Keegánhoz, a new-yorki városi demokratapárt egyik vezető tagjához. Mindjárt felkerestem Keegant, aki másnap elvitt a tanácsülésre, ahol több bizottsági tagnak, majd az ülés megnyitása után a közgyűlésnek is bemutatott.

A következő napon ajánló levelemmel La Guardia polgármestert kerestem fel, aki nem lévén hivatalban, helyetteséhez, Newbold Morrishoz, a közgyűlés elnökéhez utasítottak. Az ő révén kaptam meghívást egy bankettre, amelyen csaknem az összes vezető városi tisztviselőket megismertem. Itt ismertem meg többek között Mr. Kernt, a Civil Service Commission (személyzeti osztály) elnökét, akivel később hosszú időn át együtt dolgoztam. Így néhány nap leforgása alatt megismertem csaknem mindenkit a városházán, akire szükségem volt és ez későbbi tanulmányaim során rendkívül hasznomra vált.

Ezenkívül Magyary professzorra való hivatkozással kerestem fel Gulick professzort, a new-yorki Columbia egyetem tanárát, az Institut of Public Administration (Közigazgatástudományi Intézet) igazgatóját, aki ugyancsak mindenben segítségemre volt és ellátott a szükséges könyvekkel és irodalommal.

Városházi tanulmányaimat a Civil Service Commissionban (személyzeti osztály) kezdtem. Csaknem három hónapot töltöttem ebben a hivatalban, végigjártam valamennyi osztályát s így elég részletesen sikerült megismernem az egész rendszert. Tanulmányaim befejezése után a Civil Service Commission elnökének, Mr. Kernnek felkérésére New-York város rádióállomásán (WNYC) előadást tartottam. Előadásomban beszámoltam tapasztalataimról, valamint new-yorki és európai közszolgálati rendszerek között levő különbségeket ismertettem.

Ezután néhány hetet a Department of Purchaseben (beszerzésosztály) töltöttem, ahol a városi hivatalok részére szükséges anyagok központi beszerzését és a new-yorki közszállítási szabályokat tanulmányoztam.

Meg kell itt említenem, hogy városházi tanulmányaim négy hónapja alatt minden hivatalban és minden tisztviselő részéről a legnagyobb udvariasságot és barátságosságot tapasztaltam és mindenkor mindenben segítségemre voltak.

Városházi tanulmányaim befejezése után alkalmam volt két nagyobb autótúrát tenni a Columbia egyetem néhány diákjának a társaságában. Ezeket a kirándulásokat ismertem meg valóban Amerikát.

Első túránkon a New-England államokat (Vermont, New-Hampshire, Maine, Rhode Island, Massachusetts, Connecticut) jártuk be, a kanadai határig.

Második túránkon először a déli államokat (Maryland, West-Virginia, Kentucky, Tennessee, Alabama, Mississippi) látogattuk meg és három napot töltöttünk New-Orleansban. Innen nyugat felé Louisianán, a texasi olajmezőkön, New-Mexico kősivatagjain és a Grand Canyon útbajetésével Arizonán át Kaliforniába utaztunk. Két napot töltöttünk Los Angelesben és a környező városokban (Hollywood, Beverly Hills), majd tovább a Yosemite National Park-on át San-Franciscoban, ahol ismét három napot töltöttünk. A new-yorki világkiállítás után így alkalmam volt látni a san-franciscoi világkiállítást is. Innen a Sierra Nevada-n át Salt Lake Citybe (Utah), majd tovább a Rocky Mountains négyezer méter magas autóútján át Denverbe (Colorado) és onnan a Middle West államokon át Philadelphiába utaztunk. Philadelphiából szeptember közepén tértünk vissza New-Yorkba. Mondanom sem kell, hogy ez a négyhetes út az egész tanulmányútam egyik legkimagaslóbb élménye volt.

Ősszel utaztam Cambridgebe és a Harvard egyetemre iratkoztam. Itt elsősorban Lambie professzor városigazgatási előadásait (Municipal Administration) hallgattam és résztvettem a szeminárium munkájában. Ezenkívül Wright (amerikai alkotmány), Holcombe (alkotmányjog), Friedrich (politikai elmélet), Hopper európai nemzetközi viszonylatok, Leopold (az Egyesült Államok diplomáciai története), Mac Govern (politika), Langer (Európa története a XIX. században), Mellwain (a politikai elmélet története) és Herring (csoportok részvétele a közigazgatásban) előadásait hallgattam.

A félév befejezésekor az egyetemen két előadást tartottam, egyet a magyar közigazgatási jogról, egyet pedig a magyar közszolgálati jogról.

A félévi előadások befejezése után december 7-én New-Yorkba utaztam a hazautazáshoz szükséges előkészületek megtétele végett. Miután a szükséges vizumokat részben megkaptam, december 14-én indultam meg hazafelé, még pedig nyugati irányban. Az Atlanti Óceánon volt ugyan közlekedés spanyol hajókon New-York és Lissabon között, azonban értesüléseim szerint az an-

gol vámvizsgálatnál a Bermuda szigeteken minden írásomat (könyvek, jegyzetek, stb.) elkobozták volna. Többek között ez volt az egyik oka annak, hogy hazafelé hosszabb, de érdekesebb utat választottam.

Ezenkívül, amire a kiutazáskor — az amerikai megéllhetési viszonyokról nyert nem egészen helytálló felvilágosítások alapján — egyáltalán nem számítottam, az a nem remélt körülmény is közre játszott, hogy kinttartózkodásom alatt sikerült annyi pénzt megtakarítanom, hogy ez az út lehetségessé vált. Nekem ugyanis havi 150 dollár állt rendelkezésemre. Ebből az összegből azonban havonta nem költöttem többet, mint átlag 100 dollárt. Pedig ebben az összegben benne volt a két, közel tizennyolcezer kilométeres autótúra is. Megtakarítottam tehát kb. 400 dollárt, amihez jött még az utolsó három hónap összesen 53 dollárja, a New-York—San Franciscói vasút II. osztályon 53 dollárba, a San Francisco—Honolulu—Yokahama hajóút turistaosztályon 175 dollárba, a Tokio—Berlini út pedig ugyancsak II. osztályon kb. 200 dollárba került. Láttam tehát, hogy az utazás megvalósítható, sőt a fennmaradó összegből még három hónapi élet és egy kínai kirándulás is futotta.

New-Yorkból először Chicagoba utaztam. Onnan tovább az északi vonalon Iowa, Nebraska, Wyoming, Utah, Nevada államokon át ismét San Franciscoba, ahová december 18-án érkeztem. San Franciscoból december 20-án indultam az American President Line President Taft nevű 14.000 tonnás hajójával. A viharok miatt karácsony helyett egy napi késéssel karácsony másodünnepén érkeztünk Honoluluba (Hawaii), ahol hajnaltól éjfélig időztünk. Megnéztem a várost, természetesen Waikikit és körülautóztam az Oahu szigetet.

Éjfélkor indultunk Honoluluból a Távolkelet felé és január 5-én érkeztünk Yokohamába, a következő napon pedig Tokioba.

Tokioban a Municipal Research Bureauhoz (városi kutató intézet) volt ajánlólevelem a new-yorki Japan Institut igazgatójától, dr. Mayendától. Az intézet igazgatója, Tanaka, fogadott és három napig a város vendége voltam. Megmutatták a nagyobb városi intézményeket, az egészségházakat, iskolákat, menhelyeket, vásárteret, stb. Tokio város polgármestere, Tomeyro Okubo ugyancsak igen szívélyesen fogadott. Ezenkívül néhány nagyon kellemes napot töltöttem Omya város polgármesterének meghívására Omya városban.

Összesen öt hétig voltam Japánban. Tokion kívül meglátogattam az összes nagy városokat, így a régi fővárost, Kiotot, a nagy kikötőket, Osakát, Kobét, Nagasakit, Simonosekit, a történelmi helyeket, mint Nara, Nikko, Kamakura stb.

Tokioból Nagasakin át február elején indultam Kínába. Első állomásom Shanghai volt. Itt a shanghaii magyar egyesület útján sikerült a general secretaryvel (megfelel a polgármesternek), Mr. Phillips-szel és a város vezetésével megismerkednem. Néhány érdekes estét töltöttem a társaságukban és elutazásom előtt értékes irodalommal láttak el a városra vonatkozólag. Egyébként Shang-

hai ma az egyetlen hely, ahova vizum nélkül lehet utazni, nincs valutakorlátozás és a Glen Buildingen még ma is egymás mellett leng a horogkereszt és az Union Jack.

Eredeti terveim szerint két napot szándékoztam itt tölteni, amiből azonban tíz nap lett. Shanghai-t nem lehet két nap után elhagyni. A nemzetközi negyedben laktam, de természetesen megnéztem a francia koncessziót, a japánok által megszállt Honkew-t és a kínai városrészt. Shanghai-ról egyelőre még csak annyit, hogy kétségtelenül a legérdekesebb város, amelyet valaha láttam.

Shanghaiból hajón utaztam Tsing-Tao-ba, ahol egy napot töltöttem, majd vonaton Shantung tartományon át Tien Tsing-be, és onnan ugyancsak egynapi tartózkodás után Pekingbe. Peking minden várakozást felülmúl. Valódi kelet. Itt egy hetet töltöttem. Szokásomhoz híven felkerestem a városházát, de nem sokra mentem. Megnéztem a „tilos várost“, „tatárvárost“, „kínai várost“, a téli palotát és a rengeteg látnivaló nagy részét.

Pekingből a Shanhaikwan vonalon utaztam Mandsukuoba. Mukdenben töltöttem egy napot, majd Koreán és a Csuzima szoroson át tértem vissza Japánba egy hónapi távollét után. Még két hét volt szükséges az összes tennivalók elintézésére és március 14-én indultam most már végleg hazafelé.

Útközben még egy-egy napot töltöttem Harbinban és a Mandsukuo—Szibéria-i határon Manchuliban. Manchuliból március 20-án reggel indultam és Irkutsk, Krasnojarsk, Novosibirsk, Omsk, Svedrlowszk útvonalon hét napi utazás után 27-én éjszaka megérkeztem Moszkvába. Közben az a váratlan szerencse ért, hogy a vonat 11 óra késéssel érkezett és így a berlini csatlakozást sikerült lekésnem, aminek következtében egy napot tölthettem Moszkvában. Természetesen egész napon át a várost jártam. Megnéztem a Kremlt, Vörös-teret, Lenin mausoleumot, Lenin könyvtárat és a város egyik nagy idegenforgalmi látványosságát, a világ legmodernebb és legpazarabbul berendezett földalattiját.

Március 28-án este indultam tovább és Malkinia, Varsó, Kutno érintésével 29-én érkeztem Berlinbe. Innen két napi tartózkodás után Breslaun és Wienen át április 2-án délután 3 órakor, pontosan egy évi távollét után szerencsésen megérkeztem Budapestre.

Vecseklőy József.

A SZERZŐ KIADÁSA.

DUNÁNTÚL PÉCSI EGYETEMI KÖNYVKIADÓ ÉS NYOMDA R.-T. PÉCSETT.

A nyomdáért felelős: Mészáros József.